

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΤΟΥ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

Ο ΠΑΛΜΕΤΗΣ

Πηγαίναμε τώρα τελευταία απ' τις Άλδιδες της Κρήτης ψηλά στον Καμαράκι. Έρχομε μια βροχή δαρτή, που απ' ώρα σ' ώρα τη γρούζε σε χαλάζι—«σκοκκοσάκι», όπως τ'όταν λέει πάνω. Όλα τα χωριά αυτά που γρούζαμε ήταν γκρεμισμένα, χαλασμένα και άκατοίχτητα σχεδόν, από τους τελευταίους σεισμούς. Βρεγμένοι και κουρασμένοι καταρτίγαμε τέλος στο Χάνο, ένα όμορφο χωριό που έχει σκαρφάσει απάνο στα βράζια, σαν κατσίκι.

Ένας άγιος Γιαννίσσαρος.

Μπήκαμε σ' ένα Χάνο. Ο σίντροφός μου ο Μηχανικός, έτρεξε να στεγνώσει τα ρούχα του στη φωτιά, που έκαιγε στο τζάκι, κι' αυτά άρχισαν ν' άχνίζουνε και να τον κόνονε να φραίνεται, μέσα στο ήμισφο του χανού, και τις κόκκινες της πυράς άναλαμπές, σαν Θεός μέσα στα σύννεφα...

Άπλά μας κάπι χωρικοί μιλούσαν. — Τόν είδα σου λέω, με τα μάτια μου, έλεγε ο Ένας.

— Άδύνατον, έπίμενε ο άλλος. — Τόν είδα, όπως σε βλέπω και με βλέπεις. Στο φαρμακείο του Στεφανίδη στο 'Ηράκλειο, ήτανε βοηθός του... — Μήπως και σε γελιάσανε; — Μοδ' τ'ό ελτε κι' ο ίδιος!... — Όλοι δσοι ήταν στο Χάνο πηρίσασαν για ν' άκούσουν την κουδέντα αυτή καλύτερα. Ήσαν όλοι τους βέροι Κρητικοί, μελαχρονί νοι μ' άκούονετα κεφάλια, δεμένα με το μαύρο έκεινο μαντήλι, που τούδ δίνει τόση χάρι και άρχαιοπρέπεια. — Και έπειτα τι γίνηκε; Ρωτήσανε όλοι μαζί. — Πούδς Ξέρει!... Δέν Ξαναπήγα στο 'Ηράκλειο!... άπάντησε ο διηγούμενος. — Όλη ή αυτίητας αυτή και το ενδιαφέρον των χωρικών κινήσανε και το ενδιαφέρον το δικό μου. — Για ποίν μιλάτε βοέ παιδιά; ρώτησα. — Για το άγγόνι του Παλμέτη, που έλτε εκείνος που διηγότανε. Αύτ'όι λένε ότι πιδανε, χαρμέ ν' άφήση άπογόνους και έγω τούδ λέω πως είδα έναν στο 'Ηράκλειο. — Καί τι ήταν ο Παλμέτης; Συγγενής σου; Ξαναρώτησα.

Αιάν, Γιάννη, που μάζ άφίνεις!

— Συγγενής μου, όχι! Έγώ είμαι από το Χάνος και εκείνος από το Άστεράκι, κάτω στο 'Ηράκλειο κοντό. — Ήταν φίλος σου; — Τί φίλος μου, που ένε έκατό χρόνια τώρα, από τότε που τον σκοτώσαν!... Λέμε άν άρησε γεννά ή άν έδωσε το σού του!... — Άφησε περιουσία και ενδιαφέρεστε έτσι; — Περιουσία; Τι περιουσία! Δέν είχε άλλο τίποτε απ' το τσεκούρι του. Πήγαμε και έκοβε Ξύλα στο λόγιο, τά πήγαμε και τά πουλούσαν στο 'Ηράκλειο κι' έτσι έκοψε τη φάμλια του και δόξαες και το Θεό. Ήταν ένθροπος φτωχός και συγχος. Νερό γειτόνου του δέν θόλωσε ποτέ. Άνθρωπο δέν άδίκησε ποτέ του. Άλλά έλα του όπως λέει κι' ή παροιμία: «Θέλω ν' άγάσω, μιά δέ μ' άφίνει ο Σατανάς». Μιά μέρα που πήγαμε τά Ξύλα στο 'Ηράκλειο, να και τον συναντάει εκεί κοντά στού «Στρούμπουλα» ένας εισπράτορας Γιαννίσσαρος. — Πού πάζ, όρέ; του λέει. — Στη χώρα, Άγά μου. Πάω να πουλήσω λίγα Ξύλα. — Άκουσε! Να πάζ να ξεφορτώσης τά Ξύλα στο κονάκι μου. — Καλά. Στο δρόμο όμως, που πήγαμε στη χώρα ο Παλμέτης σκεπτότανε. «Άν

τά πάω στο κονάκι του Άγά, παράδες δέν θά πάρω και τότε πως θά Ξήση ή φάμλια μου, που δέν έχει ούτε ένα «εθρούβαλο» πουλι στο σπίτι!...

Και πήγε λοιπόν και τά πουλήσε στην αγορά. Σάν γούρις' ο Γιαννίσσαρος και δέν είδε τά Ξύλα στο κονάκι ου, έγινε θηρίο.

— Θά πάω να τον σφάξω! σφύλαξε.

Καβαλλάει λοιπόν το γρηγορό του Άλογο και μιά και δυό στ' Άστεράκι. Πιάνει τον Παλμέτη τον φτωχό, και τού δίνει ένα Ξύλο, Ξύλο εμψυχής αμιατός!... Τόν άφησε Ξερό. Σάν τον είδε έτσι τον πέρασε για πεθαμένο. Τού δίνει και μιά κλωσά με τά τσερούχια του, στο πρόσωπο:

— Σκυλί! του λέει. Και φεύγει... — Συγγνώμη, διακόπτο. Πότε γίνόντουσαν αυτά;

— Έκει γύρω στα 1821. Είδαν και έπαθαν, που λές, ως να τον συνειφθούν, το φτωχό τον Παλμέτη, είδαν και έπαθαν ως να τον άναστήσουνε. Έπειτα από πολόν καιρό, άφού ο Παλμέτης έγινε καλά, γούζε ένα πουλι και λέει της γυναίκας του: — Γυναίκα έγω δέν μπορώ πιά να Ξήσω έδώ. Πάω να βγάλω την ντροπή μου.

Πήγαμε λοιπόν ένα καινοντούεζο που τόχε δεμένο με χίλια λουριά και βγαίνει από τη πόρτα.

— Άιάν Γιάννη (Γιάννη τον λέγαμε), τί θά γίνουμε; του λέει ή γυναίκα του. Πού μάζ άφίνεις!...

— Άν δέν τον σκοτώσαν τον σκύλο δέν γουρίζω, άπαντάει αυτός και χάζηκε άπάνο στα εξαράκια!...

Ο Παλμέτης είχε μονάχα το τσεκούρι του.

Έμιασε λοιπόν καρτέρι εκεί κοντά στο Στρούμπουλα, σε μιά θέσι που τη λέν «Βαθειά—Χαράκια» και περιέμενε.

Περιέμενε από το πρωί ως το βράδυ και από το βράδυ ως το πρωί, φως, καιρό και μέρες...

Έβραχε ή χιόνιες ή «κασιφάρες έκαμε», «σύνγλησι» γίνονταν στα βουιά, αυτός έζει άκίνητος. «Ός που μιά μέρα να και επόρσιος ο Γιαννίσσαρος άποσει μ' έναν άράτη από κοντά του, άπάνο σε δυό πυράτα Άλογο. Ο Παλμέτης τόν άφησε να πλησίση λίγο και Ξαφικά πειτάει μπρός και τόν σκοτώνει.

Έπειτα σούνηε το σπαθί του και λέει του άράτη: — Έλα, βήθη έδώ να τον φροτώσω!

Τσεμαγμένος ο άράτης τόν ύπάκουσε. Τόν βάζουν άπάνο στο Άλογο του και τόν πάνε στον Άστερασανό το λάκκο, ένα λάκκο βαθύ και σκοτεινό, σ' ένα κομμένο μέρος, που δέν τόν ήξερε κανείς και τόν πτάνε μέσα μαζί με τ' Άλογο του, τά δπλα του, τά χοήματα και τ' ασπιροκοιδονά του. Ο Παλμέτης δέν κράτησε από αυτόν παρό ένα κεχοματάρεινο κομπολόι, με χάντρες χοντρές σαν τά καρδιά.

Σάν έφριξε μέσα τον Γιαννίσσαρο, ο Παλμέτης στάθηκε στη μιά άκρη του λάκκου, έβαλε τόν άράτη στην άντικρυνή και του φώναξε:

— Πήδησε από αυτό που στέκεσαι κι' άν έρθης έδώ που είμ' έγω, θά σου χαρίτω τη ζωή.

Ο λάκκος έχει έξη μέτρα άνοιγμα. Και σήμερα να τόν ίδης τρομάξεις. Καί όμως ο άράτης δίνει μιά και τόν πήδησε. Άλλά δέν μπήκεσε να βγη άμέσως στην άλλη Ξορη. Πιάστηκε λοιπόν από μια σκυιά, που ήταν φουρτομένη στο άκρόχειλο...

— Άγγιελή ήταν, δέκομε ξεφανα ένας

Ο άράτης εκρεμάστηκε από τους κλάδους μιας σκυιάς.

από αυτούς που καθόντουσαν τριγύρω κι' άκούγανε.
 — Σικιά.
 — Άγριελιά, σου λέω. Την είδα με τ' μάτια μου.
 — Τ'ά μάτια σου δεν βλέπουνε, φαίνεται καλά και να τ'ά; στο γιατρό!
 — Έσύ να πάς στο γιατρό τ'ά μάτια σου κι' έλο σου τ'ο κεφάλι.
 — Άν πάρω τ'η μαζούρα θά δ'ης τίνος κεφάλι θά πάη στ'η γιατρό...
 — Για κόμμε δοκιμή να δ'ης άν φτάνης...
 — Μήπως θά φοβηθώ έσενανε...
 Είχαν σηκωθεί όρθοι κι' οι δυο καί ήταν έτοιμοι να άρπαχτούν. Μαζώ κι' αυτούς είχαν σηκωθεί κι' οι άλλοι, σαν τ'ά κοκκόρια έτοιμοι...
 — Βρέ παιδιά, τους λέω, για σταθήτε. Έμάς δεν μάς ενδιαφέρει άν ήταν σικιά ή άγριελιά. Έμάς μάς ενδιαφέρει τί έγιν'ν' ό άράτης που ήμεινε χρεωσμένος στην άαρη του γαρμεού.
 — Καλά λές, μου λένε όλοι, και ξανακαθάσανε.
 — Λέγε Κοιτογιάνη!... ειλαν σ' έκεινον που διηγόταν τ'ην ιστορία.
 — Λοιπόν που τ' άφησαν;... "Α, ναί... "Ότι έπ'ήδησ' ό άράτης και χρεωσθήκε από μια άγριουσιτιά...
 Τότε τον πλησιάζει ό Παϊμέτης, τον σκοτώνει με τ'ο γιαταγάνι και τον γαρμίζει κι' αυτόν τ'ο λαζκό!
 — Άλλά... τί τούκανε ό άράτης;
 — Τίποτα, μά ήξερε τί έκανε ό Παϊμέτης. Άν γυρίζε ό άράτης, τίσο θά μαρτυρούσε τ'ό τί έγινε!... Έτσι που λές χάθηκε ό Γιαννίταρος... Τον ζήτησαν από δώ, τον ζήτησαν από εκεί... Μυστήριο! Ούτε άρανη, ούτε άρανη, ούτε άρα, ούτε τ' άλογό του, ούτε κι' ό άράτης του! Ψάξανε σ'άν έρέματα!... Τίποτα!... Ούτε άρανη!... Δύο άνθρωποι και δυο άλογα τί έγιναν!... Δεν ήσαν δά μερμήρια να γαθούν! Κι' όμως δεν τους βρίσκανε. Σκίστηρε ή γής και τους κατέπε!...

Μά όσο πενούσε ό καρφός και κάθε μέρα, κάθε δυό μέρες κι' ένας ή δυό Τούρκου έξαφανίζονταν... Τους ζητούσανε σ' όλα τ'ά μέρη, μά δεν τους βρίσκανε... Άναστατόθηκε λοιπόν ό τόπος! Τους είχε τρομάξει όλος τ'ο μυστήριο του έξαφανισμού... Άν τους σκότωνανε δώ βλέπαν αίματα, ή κάποτε θά βρίσκανε τ'ά πτώματα τους. Τίποτε δεν κρύβεται!... Άν τους σκλάβωσαν, κάπου θ' άκούγονότουσαν!... Άλλά αυτοί χανόντουσαν χωρίς ν' άφήνουνε σημάδια!... Τί μυστήριο ήταν αυτό!... Τί θεία όργη έπεσε στη χώρα!...
 (Στ' άλλο φύλλο τελειώνει).

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΕΝΟΣ ΠΑΤΕΡΑ

ΣΤΗΝ ΠΑΝΤΡΕΜΜΕΝΗ ΚΟΡΗ ΤΟΥ

(Του ΜΑΝΤΕΓΑΖΖΑ)

Κόρη μου... Σ' ένα άτυχε συνοικέσιο σπανιώτατα συμβαίνει να είνε τ'ο σφάλμα όλόκληρο ή τ'ο άνδρό, ή τ'ης γυναίκος.

Γιά να σου υποδείξω με δυό λόγια τ'ο μυστικό τ'ης σύζυγής σου πολιτικής, θά σου είπω ότι πρέπει να εμπνεύσαι άτ' τ'ο ιερό του παρ'αγγέλιου του Εύαγγελίου, αλλά έπιδοθησόμενο και βελτιωμένο λιγάκι. Τ'ο Εύαγγέλιο δηλαδή λέει: "Άγάπα τόν πληρόν σου ώς σεαυτόν". Εγώ σου λέγω: "Άγάπα τόν σύζυγόν σου ύπερ σεαυτήν".

Νά έχης λίγες, πολύ λίγες απαιτήσεις άτ' τ'ο σύζυγό σου, κι' αυτούς θά σου ικανοποιή κι' έκεινο άκόμη που δεν έχεις.

Νά είσαι έπιεικής απέναντί του, έφόσον είνε κι' αυτούς περιπολιτικός και σ' αγαπά, να μην επειθαίνεις δέ στις διασεκάσεις του και στις ιδιοτητίες του.

Στ'η διεύθυνση του σπιτιού να ύποχωρής πάντοτε στο σύζυγό σου σε κάθε λεπτομέρεια, για να μορής έπειτα να έπιεινής σέ ζητήματα σοβαρότερα.

Η άντιλογία, κι' όταν άκόμη είνε δικαία, είνε σκορμιά που κρυφτεί και καταστρέφει τόν έρωτα.

Όταν έχης θέληση—και δικαιοσύνη να έχης όση και τ'ο σύζυγός σου—να τ'η σφραγίς στη λογική κι' όχι στην άωρη τ'ης βέλνας.

Όταν εφραράξης κατιτί, φρόντισε να τ'ο διατυπώνης ώς έπιθυμία και μέ τόν ήπιώτερο τρόπο.

Ό άνδρας είνε τόσο πεπεισμένος για τ'ά κυριαρχικά του δικαιώματα, τόσο συνηθισμένος να διατάζει, ώστε έξεγειρεται όταν του π'ης «θ έ λ ω» και ύποχωρεί όταν του π'ης «δ έ ν ν ο μ ι ζ ε ι σ δ τ ι...» Αυτό είνε διπλωματία, αλλά και φρόνηση, πολιτική, αλλά και άρετή.

Μην π'ης ποτέ στο σύζυγό σου έστω και τ'ο ελαφρότερο γέμια. Άν είσαι απέναντί του σε κάθε περίσταση ειλικρινής, ό σύζυγός σου θά σέ άνοιψή σέ βάθρο προσκινήματος.

ΑΠ' ΟΛΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΠΟΙΚΙΛΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Βόλφ, ό φίλος τών εφημεριδεπωλών. Τ'ά περίφημα γεώματ'α πρ'ος τούς πρώην συναδελφούς του. Η νοθεία πρ'ος έξι χιλιάδων έτών. Τί γράφει ένας άρχαίος Αιγύπτιας στρατιώτης. Γερμανικές πρωτοτυπίες. Συμβουλές πρ'ος τούς πολιτάς. Αποφεύγετε τ'η δίκηση! Τ'ά πάχημα τ'ου άρχιεπισκόπου τ'ης Καντερβέριας. Υγίες... μαρτύριον, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Στ'ο Σιάγον πέθανε τελευταία ό διεθυντής ενός μεγάλου έμποροπρακτικού καταστήματος, Βόλφ ονομαζόμενος. Τ'ην κηδεία τ'η ακολουθήσαν όλοι άνεξαρτέτως όι μικροί εφημεριδοπώλη τ'ης πόλεως, κλαίγοντας με ειλικρινή θλίψη. Ό Βόλφ ήταν ό καλύτερος φίλος και προστάτης τους και ή άγάπη του στους εφημεριδοπώλησ όφείλετο στο ότι κι' αυτός ό ίδιος όταν ήταν μικρός είχε έξελασθεί επί πολλόν καιρό ώς εφημεριδοπώλης. Σιγά-σιγά όμως είχε έξελασθεί και είχε γίνει πλουσιώτατος. Κάθε χρόνο, κατά τ'ην ημέρα των Είκοσθαιών, τ'ην μεγαλειότερη γιορτή τών Άμερικανών, συνήθιζε να καλή όλους τους εφημεριδοπώλησ τ'ου Σιάγον σ' ένα μεγαλοπρεπέστατο γεύμα. Κατά τ'ο πρώτο γεύμα που έδόθη ήταν καλεσμένοι 130 εφημεριδοπώλη. Κάθε χρόνο όμως ό αριθμός τους γινόταν μεγαλειότερος και στο τελευταίο γεύμα ό προσκεκλημένοι άνοήγοντε σέ δέκα χιλιάδες! Τ'ο τελευταίο αυτό γεύμα στοίχισε στ'όν Βόλφ πενήτε χιλιάδες δολάρια, τ'ο ποσό όμως δεν κρέπη να θεωρηθ'η υπερβολικό, άν ληφθ'η έτ' όμην ότι στο μεγαλοπρεπέσ αυτό γεύμα κατεβροχθήσαν από τούς νεαρούς πολιτάς εφημεριδών, έκτός τών άλλων, πεντακόσιες πενήντα γαλατούλες!...

Κατά τ'ις τελευταίες άνακαμφές σ'την Αίγυπτο άνεκαλύφθη κι' ένα γράμια στελεμένο από έναν στρατιώτη σ'την μητέρα του και γραμμένο άπάνω σ' ένα κεραμίδι. Στ'ο γράμια αυτό ό διατυχημένος άρχαίος Αιγύπτιας φαντάρος παραπονείται πως δεν μπορεί να τ'ά βγάλ'η πέρα με τ'ο ήμεροκόμο που τ'ο δίνουν, γιατί είνε άναρχαίσιμος να άγοράη πάντοτε από τ'ο άκριβώτερο ψωμί, έπειδή τ'ο φθηνότερο είνε ζημιωμένο από μουχλιασμένο και χαλασμένο άλευρι. Έπίσης γράφει ότι και τ'ο κρασί που τ'ο π'άνε είνε νερομένο. Γι' αυτό παρακαλάει τ'η μητέρα του να τ'ου στείλ'η έπιτόντως χρήματα, αλλά χωρίς να τ'ο μάθ'η ό πατέρας του. Επίσης ό Αιγύπτιας φαντάρος παραπονείται ότι και τ'ο γάλα άκόμη που τ'ους δίνουν είνε άνακατεμένο με... κηωλιό, για να φαίνεται πιο άσπρο και πιο παχύ!... Όταν τ'ο έβραζάν μάλιστα, ή κηωλιό κατακάθιζε και τ'ο άποδοιανέ!...

Όλα αυτά άποδεικνύουν ότι και πρ'ος έξι χιλιάδων έτών ό κόσμος δεν ήταν καλύτερος άτ' ό,τι είνε σήμερα. Και τότε—άλλοιμονο!—ύπήρχαν νοθευτά!...

Πρ'ος όλίγον καιρό έξω άτ' τ'α Γερμανικά δικαστήρια άνηρηθή ό έξης πίνακας:

- 1.— Αποφεύγετε τ'ις δίκες.
 - 2.— Αποφεύγοντας τ'ις δίκες έξοικονομείσ συγχρόνως χρόνο, χρήματα και ήσυχία.
 - 3.— Πριν πάς στο δικαστήριο προσάθησε να συμβιβασθ'ης.
 - 4.— Άκουσε προσεχτικά τ'ις ύπόψεις του άντιδίκου σου, γιατί ίσως άλλ'άξης ύπόφρα.
 - 5.— Μην ξεχνάς ότι τ'ο δικαστήριο δεν λογαριάζει έκεινα που δεν μπορείς να τ'ά αποδείξης.
- Σοφές βέβαια ύποδείξεις, για τούς δικηγόρους όμως ολέθριες.

Ό Άγγλος άρχιεπίσκοπος τ'ης Καντερβούριας που πέθανε πρ'ος όλίγον εβδομάδων στο Λονδίνο, ταξείδευοντας κάποτε στο έσωτερικό τ'ης Άγγλίας, φιλοξενήθηκε στο σπίτι του πατ'έρ ζωοπού, ό όποιος ζούσε μόνος του με τ'ην ύπερήφρα του. Η ύπερήφρα όμως έτις νάχε πάει να έπισκεφθ'η μια συγγενή τ'ης αυτή τ'ην ημέρα και ό πατάς περιουκήθηκε μοναχός τον ύψηλό φιλοξενούμενό του, τόν οποίο ρώτησε τ'ο προί τ'ης άλλης ημέρας πως είχε περάσει τ'η νύχτα.
 — Χμ, καλά, τ'ης άπάντησε ό άρχιεπίσκοπος με μούσ στόμα, πασατείνοντας τ'ο κορμί του κι' άλλ'άοντας κονέντα.

Κατόπιν ό άρχιεπίσκοπος έφυγε και κατά τ'ο μεσημέρι γύρισε ή ύπερήφρα τ'ου πατ'έρ.

— Άχ, καίμηνε, τ'ης είνε ό πατάς, έτυχε να λείπης χδές άκριβώς που μάς ήθε ένας έπίσημος μουσαφίρης.

— Ποιός ήθε; ρώτησε ή ύπερήφρα.
 — Ό άρχιεπίσκοπος τ'ης Καντερβούριας.

— Ό άρχιεπίσκοπος τ'ης Καντερβούριας! Και που τόν βάλατε να κοιμηθ'η;
 — Ποι άλλου, εύλογημένη, παρ'ά στο δωμάτιο τών ξένων.

— Ω συμφορά μου, φώναξε ή δυστυχισμένη ύπερήφρα σπώνοντας τ'ά χέρια τ'ησ στ'όν ούρανό. Δεν θά μπόρεσε να κλείσ'η μάτι ό δυστυχισμένος... Μέσα στο στρώμα τ'ου κρεβατιού είχα κρυφεί πριν να φύγω, δια τ'ά άσημά τ'ου σπιτιού!...

